

INVESTERINGSAGENDA

STEDELIJK NETWERK ARNHEM NIJMEGEN

2018-2019

VERSTERKEN, VERRIJKEN, VERBREDEN

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord stuurgroep	4
Achtergrond: Bestuursakkoord en investeringsagenda	
1.	
Investeringsagenda 2018 en verder: ambities en beweging	6
2.	
Voortgang op de icoonprogramma's	8
Stand van zaken en nieuwe ambities	
2.1	
Ruimte voor werk kennis en innovatie in Health en Energy	8
• Programma in beweging	8
• Urgentie en ambities 2018	8
• Doorkijk naar projecten	10
2.2	
Bruisende binnensteden aan de rivier	11
• Programma in beweging	11
• Urgentie en ambities 2018	12
• Doorkijk naar projecten	12
2.3	
Icoonprogramma Slimme duurzaamheid	12
• Programma in beweging	13
• Urgentie en ambities 2018	13
• Doorkijk naar projecten	15
Tabellen	16

VOORWOORD

Versterken, verrijken, verbreden als motto voor 2018

In 2017 hebben we als gemeenten Arnhem, Nijmegen en de provincie Gelderland onze krachten gebundeld om de ruimtelijk-economische ontwikkeling van de regio Arnhem-Nijmegen verder te versterken.

Hiervoor hebben we de investeringsagenda regio Arnhem-Nijmegen. Steden en provincie bouwen deze op in gesprek met partners in de regio. Met gezamenlijke ambities en goed gekozen programmalijnen, gericht op onze sterke punten: economische ontwikkeling en innovatie op de terreinen Health en Energy en de betreffende kennislocaties ('hotspots'), de bruisende binnensteden van Arnhem en Nijmegen en slimme duurzaamheid. Met als belangrijke voorwaarden mobiliteit/bereikbaarheid en de hoogwateropgaven. Voor ons is het noodzaak om als regio goed bereikbaar te zijn en te blijven. Voor mensen die hier wonen en voor onze bezoekers. En, we willen natuurlijk onze voeten droog houden. Dat we dat goed kunnen combineren met verbetering van de ruimtelijke kwaliteit heeft het mooie project 'Nijmegen omarmt de Waal' al bewezen. Hoogwaterveiligheid, ruimtelijke kwaliteit en klimaatadaptatie 3 in 1.

In 2018 zetten we hierin nieuwe stappen. Met het verbinden van ambities, het samen verder werken aan de programma's en het uitvoeren van onze gezamenlijke projecten. We zien dat het werkt: we komen samen verder, we versterken elkaar en vullen elkaar aan. We leren en inspireren. We maken samen de grote beweging 'van 50 naar 500 miljoen'. Dat was en is de gedachte.

We hebben eerder gezegd dat we - willen we ook op de langere termijn succesvol blijven - bij de verdere invulling nog meer aansluiten bij initiatieven en investeringen in de kleinere gemeenten in onze regio, en ook van bedrijven en kennisinstellingen. 2018 wordt het jaar van versterking, verbreding en verrijking. We nodigen de gemeenten in de regio nadrukkelijk uit om mee te doen en we zetten in op een betere aansluiting op nieuwe ontwikkelingen en investeringen van bedrijfsleven en kennisinstellingen. Ook zullen we zien hoe we onze investeringsagenda adequaat kunnen aanhaken op Brusselse kansen en initiatieven van het Rijk, mede in relatie tot de uitwerking van het regeerakkoord op regionale en economische thema's die hierin volop aanwezig zijn.

Als stuurgroep geven we dit jaar verder invulling aan onze rol als hoeder van de investeringsagenda. Wij zijn als geen ander onze eigen ambassadeur. In onze eigen netwerken zullen we ons uitnodigend opstellen voor nieuwe initiatieven en aansluiting van al lopende projecten op de investeringsagenda. Doe mee! En we zorgen voor een goede aansluiting en het afstemmen met activiteiten en agenda's van de PFO's en Economic board. Wij willen hierbij aanjager en inspirator zijn.

Namens de Stuurgroep Investeringsagenda Arnhem-Nijmegen

Ron König, voorzitter

Achtergrond: Bestuursakkoord en investeringsagenda

De colleges van de gemeenten Arnhem en Nijmegen en de provincie Gelderland hebben op 20 december 2016 het Bestuursakkoord “Investeringsagenda Stedelijk Netwerk Arnhem – Nijmegen” met elkaar gesloten. In het bestuursakkoord zijn de ambities verwoord die Arnhem, Nijmegen en de provincie Gelderland de komende tien jaar in deze regio willen realiseren, met elkaar en met behulp van onder meer bedrijven, kennisinstellingen, regio gemeenten en het Rijk.

Ambitie

De steden en de provincie spreken de ambitie uit om de regio Arnhem-Nijmegen in de top van Nederland te krijgen. Het netwerk heeft alles in huis om dit waar te maken. Het heeft hoogwaardige kennislocaties, een hoog opgeleide en creatieve bevolking, onderwijs- en kennisinstellingen van wereldformaat, prima ICT-infrastructuur en een innovatieve bedrijvigheid. Het vormt tevens het centrum voor culturele voorzieningen in Oost-Nederland. En er zijn een krachtig bestuurs- en juridisch cluster, kwalitatief hoogstaande woonmilieus, prachtige landschappen en steden.

Het uitvoeren van de programma's en de projecten uit de investeringsagenda zorgt voor verdere versterking van de concurrentiepositie. Dat is nodig om verdere economische groei mogelijk te maken. De drie overheden kiezen ervoor om juist die locaties en netwerken te versterken die als aanjager voor kennisontwikkeling, (jong) talent en ondernemerszin fungeren. Ook versterken ze de plekken waar het goed toeven is. Deze keuzes zijn uitgewerkt in drie te realiseren icoonprogramma's:

- Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health en Energy,
- Slimme Duurzaamheid
- Bruisende binnensteden aan de rivier

Bereikbaarheid en andere randvoorwaarden

Goede bereikbaarheid, hoogwaterveiligheid en programmering van werklocaties zijn belangrijke randvoorwaarden voor het boeken van succes op de drie iconen. De drie overheden investeren, deels samen met het Rijk, veel in de infrastructuur. De opgaven in de Uitnodigingsagenda MIRT 2015 zijn hierbij leidend.

Het gaat hier onder andere om: doortrekking A15, verbreding A12, Arnhem-Düsseldorf, ICE, mogelijkheden ontvlechting internationaal –regionaal verkeer.

De 8 bovenlokale samenhangende bereikbaarheidsopgaven worden uitgewerkt in een Actieplan voor de komende 4 jaar “Op weg naar een bereikbaarheidsaanpak Regio Arnhem Nijmegen”.

Voortouw

Met het ondertekenen van het bestuursakkoord hebben Arnhem, Nijmegen en Provincie Gelderland het voortouw genomen. Met een nadrukkelijke uitnodiging naar alle partners om aan te sluiten (regiogemeenten, bedrijven, onderwijs- en kennisinstellingen, maatschappelijke partners, Rijk. De investeringsagenda heeft een 'voortrollend' karakter. Dit betekent dat gaandeweg nieuwe investeringsafspraken worden toegevoegd. Partners kunnen ieder moment instappen.

1. INVESTERINGSAGENDA 2018-2019: AMBITIES EN BEWEGING

In 2018 werken we verder aan de investeringsagenda Arnhem-Nijmegen, onder het motto: versterken, verrijken en verbreden. De grote beweging die in 2017 met het bestuursakkoord en de eerste investeringsagenda is ingezet komt steeds verder uit de startblokken. Zo is een groot deel van projecten en investeringen in 2017 in uitvoering gebracht en deels ook al gerealiseerd en komen andere projecten en investeringen in 2018 in uitvoering. In de beweging van “50 naar 500 miljoen” hebben we een flinke eerste slag gemaakt.

Met deze tweede investeringsagenda voegen we nieuwe projecten en investeringen toe, met een totaalwaarde van ruim 23 miljoen en maken we een doorkijk naar plannen en investeringen die in voorbereiding zijn. De tabellen aan het eind van deze Investeringsagenda geven een meer gedetailleerd overzicht van de projecten en investeringen die in uitvoering of gerealiseerd zijn of binnenkort in uitvoering komen, nu in planning zijn voor de komende twee jaar en nog in voorbereiding zijn.

Vanuit de beweging die in gang is gezet gaan we op zoek naar meer en bredere schouders die de gezonde groei van onze stedelijke regio verder willen dragen. Omdat de investeringsagenda gaat over een langjarig commitment, denken we bij nieuwe schouders bij uitstek ook aan de nieuwe gemeentebestuurders die in dit verkiezingsjaar in onze regio aan de slag gaan. We nodigen ze uit om energie te steken in de ambities en de projecten die we in deze agenda aanpakken, en om de lijnen met The Economic Board en andere partners verder uit te zetten.

We houden in de gaten of de activiteiten en projecten die we met de investeringsagenda inzetten ook werkelijk bijdragen. Dit doen we via de [Economische monitor stedelijk netwerk Arnhem-Nijmegen](#). Aan de hand van een aantal indicatoren volgen we de economische ontwikkeling in de regio en brengen dit periodiek in beeld. Dit kan nieuwe input leveren of inspireren tot bijsturing. De monitor draagt op die manier bij in het denken over waar de investeringsagenda zich verder op kan richten.

Versterken, verrijken, verbreden als motto voor 2018

- Versterken = positionering van het programma, lobby en communicatie. Goede aansluiting zoeken op rijksprogramma's met onze regiodeal 'avant la lettre'.
- Verrijken = een verdere oplading van de agenda; van klein en voorzichtig verkennen naar grote en bredere projecten; met een heldere focus. Zorgen dat er meer verbinding komt met ontwikkelingen en projecten in regiogemeenten.

Regiogemeenten en partners worden uitgenodigd om mee te doen, bij te dragen en in te stappen. Mogelijk kunnen de portefeuillehoudersoverleggen van het GO hierbij een nuttige rol spelen.

- Verbreden = samenwerking zoeken met onze Triple Helix-partners in de regio, die aansluiten bij de in gang gezette koers en verbreding. Bestaande initiatieven koppelen; samen nieuwe dingen doen; cross-overs bevorderen. Verbinden van investeringen. The Economic Board gaat hier een nadrukkelijker rol in vervullen.

Financiën en monitoring

De tabellen achter in deze Investeringsagenda 2018-2019 laten zien waar we nu staan qua projecten en investeringen. Wat is er in inmiddels gerealiseerd of in uitvoering? Wat gaat er in 2018 in uitvoering komen? Wat voegen we daar voor 2018-2019 aan toe? We geven daarbij ook vast een doorkijkje naar de investeringen die er nog aan zitten te komen, volgens de denklijn van de voortrollende investeringsagenda.

Vorig jaar zijn we gestart met een investeringsvolume van 50 miljoen euro. Daarvan is inmiddels bijna 35 miljoen in uitvoering. Met deze agenda voegen we ruim 23 miljoen euro toe.

De beweging is breder

In de doorkijk die dit document biedt naar de ambities en investeringen die voor 2018 en verder in de investeringsagenda op de rol staan, verdient het volgende nadrukkelijk aandacht.

De investeringsagenda vormt als strategisch kader een belangrijke aanjager om de stedelijke regio Arnhem-Nijmegen tot grotere (economische bloei) te brengen. De agenda maakt helder wat ons bindt in onze ambities en opgaven en zorgt voor versnelling, voor duurzame investeringen, voor versterking van de complementariteit en voor nieuwe partnerschappen. Het helpt ons samen nog sterker te worden in waar we al sterk in zijn en er gaat als het goed is een wervende en verbindende werking van uit.

De Economic Board (EB) draagt als aanjager, verbinder en initiator bij aan vele projecten en innovaties en geeft de regio meer smoel en bekendheid.

In de steden en in de regio zijn ook heel veel initiatieven en ontwikkelingen die niet in de investeringsagenda terugkomen, maar die wel bijdragen aan dezelfde doelen en ambities. Zowel op het gebied van energietransitie, de hotspots energy, high tech en health als in de binnensteden zijn in de afgelopen jaren veel meer investeringen gedaan dan we hier terug zien. Door ons als overheden (in steden en regio) én door onze partners in de markt.

Zo draaien we in de regio veel Europese energieprojecten met internationale partners en staan we aan de vooravond van nog meer. In onze binnensteden hebben vele transformaties plaatsgevonden waarbij partijen mede-geïnvesteed hebben en er staan nog meer projecten op de rol. In onze wijken zijn vele initiatieven en projecten in gang gezet op het gebied van energietransitie en zijn we in de samenspraak met bv. energiecorporaties en Alliander in gesprek over verduurzaming en klimaatbestendigheid. Chinese bedrijven vestigen zich op de Novio Tech Campus, bedrijven Nedstack en Hymove (IPKW) hebben onlangs in China een miljoendeal gesloten rondom waterstof.

Naast de projecten en initiatieven die een bijdrage leveren aan de verbreding van de investeringsagenda zijn er ook randvoorwaardelijke initiatieven nodig die de beweging mogelijk maken. Hier valt bijvoorbeeld te denken aan digitale bereikbaarheid, (ov)-bereikbaarheid van binnensteden, hotspots en/of op innovatie- en duurzaamgerichte werklocaties. Ook ligt er een relatie met de andere gebiedsopgaven, zoals de gebiedsopgave Corridor en meer specifiek met het project Rail Terminal Gelderland (RTG). Onder de noemer knoop 38 werken provincie en Overbetuwe samen aan het realiseren van een railterminal langs de Betuwelijn in de gemeente Overbetuwe. Het RTG zal bijdragen aan de doorstroming van goederen met de economische spin off die daar bij hoort en versterkt de logistieke kracht van de regio. De relatie met gebiedsopgave regio Foodvalley komt onder meer tot uitdrukking door deelname van Foodvalley in de Economic Board.

Er wordt dus op de drie thema's van de investeringsagenda ook los van de bedragen die we in de tabellen in dit document terugzien, door ons en door anderen een veelvoud van deze bedragen geïnvesteerd. De investeringsagenda zoals nu gepresenteerd benoemt vooral wat we **extra** en samen doen.

De beweging is breder. De sneeuwbal rolt.

2. VOORTGANG OP DE ICOONPROGRAMMA'S

stand van zaken en nieuwe ambities

De investeringsagenda is ingestoken aan de hand van drie icoonprogramma's

- Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health en Energy,
- Bruisende binnensteden aan de rivier
- Slimme Duurzaamheid

In deze paragraaf wordt per programmalijn de belangrijke ontwikkelingen in 2017 aangegeven en de ambities en/of strategische keuzes voor 2018.

2.1 Icoonprogramma Ruimte voor werk kennis en innovatie in Health en Energy

Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health en Energy is een van de programmalijnen uit de investeringsagenda. Het doel is meer werkgelegenheid creëren, nog meer bedrijven naar de regio halen en bestaande bedrijven te laten groeien. En we willen de regio aantrekkelijker maken voor (internationale) studenten door te investeren in onze onderwijs en kennislocaties.

Programma in beweging

- Dit jaar is in het icoonprogramma Health en Energy voor bijna 4,5 miljoen aangewend. Er is een veelvoud van dit volume aan projecten gerealiseerd. En dit levert resultaten op. Voorbeelden: Opening van Briskr¹, het versterken van Red Mech Tech Ventures (RMTV), de handen op elkaar voor het station Heijendaal, meer kwaliteit in het Rijk van Nijmegen, mooi evenement van Innovate, Arnhem steeds meer studiestad, oprichting Clean Mobility Centre en Sustainable Electrical Energy Centre of Expertise (Seece) op IPKW en het organiseren van de global bicycle summit Velo-city 2017 is ook een jaar geweest van oriëntatie en verkenning van de grotere uitdagingen. Van losse projecten naar een herkenbare programmatische aanpak. Dit betekent dat voor 2018 het icoonprogramma health en energy een accentverschuiving krijgt van verkenningen en onderzoeken naar grotere samenhangende programma's. Dit richt zich vooral op de

versterking van de hotspot energy, het ecosysteem voor health en het door ontwikkelen van hightech.

- Naast deze uitvoering én oriëntatie op een programmatische aanpak is nu ook de samenwerking met andere partners vormgegeven. De Economic Board is nauw betrokken en met het Radboud UMC is een samenwerkingsagenda gesloten. Hierin hebben beide partners uitgesproken dat Gelderland in 2030 dé internationale proeftuin voor innovaties in health en life sciences moet zijn.
- Bedrijven en de drie hogescholen die Arnhem rijk is hebben intensief meegedaan met de verkenning voor de ontwikkeling van de hotspot Energy. Dit leverde een concrete lijst van projecten op en overkoepelende visie waarmee partijen mee aan de slag gaan. Voor de clusters Health en hightech is de slagkracht gebundeld in Briskr. In 2018 zal Briskr in de uitvoering van verschillende projecten een belangrijke rol spelen. Ook voor 2019 en verder willen we dit ondersteunen.
- In 2017 is de verbreding reeds ingezet. Dit levert bij onze partners herkenning, inzet, draagvlak en draagkracht op. Ten aanzien van het betrekken van bedrijven en kennisinstellingen zal de Economic Board mini-conferenties voor ondernemers en kennisinstellingen organiseren. Hierin worden bedrijfsinitiatieven kort gepitcht en kunnen initiatieven worden opgehaald die aansluiten bij de in gang gezette koers en verbreding.

Urgentie en ambities 2018

- **Uitbouwen van Arnhem als 'energy hotspot'**
Om als stad aantrekkelijker te worden als vestigingsplaats voor kenniswerkers en kennisbedrijven, zullen flinke inspanningen moeten worden geleverd. Daarnaast is een antwoord nodig op de mondiale, sluipende energiecrisis waarbij fossiele brandstoffen opraken en er grote inspanningen nodig zijn, om de energietransitie die nodig is snel en tijdig door te voeren. Het verder uitbouwen van Arnhem als "energie hotspot" kan worden gezien als antwoord op de combinatie van deze beide urgenties.

¹ Briskr is een consortium van verschillende partijen actief in de topsectoren Life Sciences, Health & High Tech, aangevuld met overheidsinstanties, die op de Novia Tech Campus werken aan versterking en profilering van innovatieve start-ups en mkb.

Arnhem heeft een aantal van spelers in huis voor deze energietransitie, vooral op de gebieden power (w.o. waterstof), clean mobility en circular economy. Dat is een belangrijke troef, die veel meer zal moeten worden uitgespeeld. De sterke kennis en competenties in de regio -m.n. op het gebied van elektriciteit, een stabiele stroomlevering, waterstof, circulaire modellen- zijn nodig om aan de (inter)nationale maatschappelijke opgave het hoofd te bieden. Daarbij is cruciaal dat Arnhemse spelers elkaar weten te versterken en daarmee onderlinge dynamiek en een innovatief ecosysteem creëren.

Aspecten van zo'n ecosysteem:

- Aantrekkelijke werk- en kennislocaties waar werkgevers, werknemers, studenten en docenten werken aan nieuwe relevante kennis
- Ontmoeten, inspireren
- Locatie-overstijgende projecten en initiatieven die Arnhem op de kaart zetten zoals Energyweek en de Startup Delta Summit 2018

- **Uitbouwen van cluster Health en hightech in Nijmegen**

Het cluster Health en hightech in Nijmegen ontwikkelt zich steeds beter. Er is veel kennis geclusterd rond lifescience en health en de semiconductorindustrie heeft een stevige plek in de regio waarbij Nijmegen als belangrijkste vestigingsplaats van deze halfgeleider industrie geldt. Het zwaartepunt van digital health in Nederland ligt in Nijmegen. Maar ook hier liggen opgaven en is stilstaan geen optie.

Met de in 2012 ingezette ontwikkeling van Novio Tech Campus is een belangrijke stap gezet voor een economische doorontwikkeling van de belangrijke werklocatie Winkelsteegh en de beide sectoren. De samenwerking en samenhang met Heijendaal (Radboud)Campus is gestart maar soms op onderdelen nog broos. Zonder verdere actieve inzet van alle partijen in de regio vlak de groei af en stabiliseert op het huidige niveau. Terwijl met de juiste inzet de huidige omvang kan worden verdubbeld! Niks doen betekent kansen missen.

Nijmegen is een hotspot voor toekomstbestendige efficiënte, patiënt gedreven gezondheidszorg en de procesmatige en technische innovaties die daarvoor moeten plaatsvinden.

Technische innovaties via slimme manier van ontwerp, ontwikkelen, verpakken en produceren van chiptechnologie. Health en Hightech: dat is nodig omdat de zorg in Nederland onder druk staat. Er is behoefte aan meer kwaliteit en minder kosten. De regio Nijmegen heeft hier een heel mooi aanbod in. Op het gebied van het implementeren en daarmee valideren van zorginnovaties ligt voor de regio een grote kans en is in principe alles aanwezig. Nu is het moment om dit verder door te ontwikkelen.

In toenemende mate werken bedrijven en kennisinstellingen onderdeel van het samen aan de gezamenlijk aan de ontwikkeling van health en hightech en maatschappelijke opgaven. Dat gebeurt door in de uitvoering de krachten te bundelen en door kennis te delen en te ontwikkelen in Briskr Reasearch & Development in RF Power (hoogfrequente straling) met bedrijven als Ampleon en PinkRF en advanced packaging (CITC), en het vergroten van de implementatie van health innovaties.

Aspecten van zo'n ecosysteem:

- het verder ontwikkelen van de regio Nijmegen als plek voor het ontwikkelen van innovaties in digital health, personalised medicine en food en cognition is de uitdaging.
- dat geldt eveneens voor het verder ontwikkelen van het sterke halfgeleider cluster.

Bovengeschetste ambities betekenen het volgende voor de opgaven per programmalijn.

1. Clusterontwikkeling

We richten ons daarbij op de volgende elementen: adequate huisvesting; het verder verbeteren van het ondernemersklimaat en businesssupport, marketing en acquisitie; het ecosysteem van open en shared innovatie.

2. Acquisitie en internationaliseren

Hierbij gaat het om aantrekken van bedrijvigheid die aansluit op de clusters health, energy en high tech (nationaal en internationaal); versterken en beter (laten) benutten van voorzieningen

voor internationale bedrijven en instellingen, de expatdesk, international business network, International School etc, faciliteiten Oost NL.

3. Human Capital

Om tegemoet te komen aan de huidige en toekomstige (grote) tekorten op de arbeidsmarkt die de sectoren Health, Semiconductors en Energy raken, is (blijvende) stevige inzet nodig op aantrekken, binden en vasthouden van (internationaal) talent en een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. In de regio worden veel initiatieven ontplooid die hierop inspelen. De komende jaren zetten we in triple helix verband in op verbinden, verbreden en verdiepen van bestaande programma's, projecten en samenwerkingsverbanden in de regio. Een koppeling met de innovatie en sociale agenda bieden daarbij kansen.

4. Ondernemerschap

Versterken van de innovatiekracht bij starters, MKB en MKB-plus.

Doorkijk naar projecten

Vanaf 2018 werken we in het kader van dit icoon onder meer aan de volgende projecten. Een totaaloverzicht van de projecten vindt u in de tabellen achter in deze investeringsagenda.

Clusterontwikkeling: Health & High Tech

• *Clusterversnellingsaanpak*

Een belangrijke pijler onder een succesvolle clusterversnellingsaanpak is het stimuleren van ondernemerschap. Briskr vervult hierin voor de clusters Health & High Tech een cruciale rol. We willen daarom toe naar een toekomstbestendige financiering van Briskr. Daarnaast willen we Briskr en andere partijen stimuleren om nieuwe initiatieven/ supportactiviteiten te ontwikkelen. Eén van die projecten is het Plug Play & Design Center, waarvoor we voor 2018 middelen reserveren. Op termijn is mogelijk ook de doorontwikkeling van het Rockstart acceleratieprogramma Digital Health een kansrijk project.

• *Een hoogwaardige en dynamische omgeving en uitnodigende openbare ruimte*

Dit is randvoorwaardelijk voor de doorontwikkeling van de beide clusters binnen de Campus Nijmegen. Hiervoor wordt door de gemeente in 2018 een ruimtelijk economisch Masterplan opgesteld. Dit plan richt zich op de NTC en omgeving, maar betreft ook andere locaties in de

stad, zoals Heijendaal. In dit Masterplan inventariseren we ook de behoeften en initiatieven met betrekking tot de gewenste (open) faciliteiten en gebouwen (onderdeel 2 en 8). Parallel aan de totstandkoming van het masterplan investeren we in ruimtelijke projecten die bijdragen aan het verder verbeteren van het vestigingsklimaat. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om station Heijendaal of de verkeersinfrastructuur in de stad. Ook aanpassing van het gemeentelijk grondbeleid en mogelijkheden voor samenwerking op gebied van vastgoed met andere partners in de stad worden verkend.

• *Een heldere organisatie en regiefunctie*

Om de opgaven in de clusters Health & High Tech blijvend aan te jagen en daarbinnen de samenhang & synergie te zoeken, willen we in ieder geval voor een periode van 2 jaar (2018 en 2019) een clusterregisseur aanstellen. Deze heeft als voornaamste taak om te zorgen voor het opladen van de dynamische clusterversnellingsaanpak in samenwerking met alle betrokken partners. De regisseur vervult daarin een aanjagende en verbindende rol. Ook voert hij /zij de regie op de uitvoering van de concrete projecten die daaruit voortkomen. Op basis van monitoring is de regisseur steeds op de hoogte van het succes van onze gezamenlijke aanpak en is hij in staat bij te sturen op de gewenste resultaat.

Clusterontwikkeling Energy

• *Bereikbaarheid: regionaal mobiliteitsplan*

Alle drie de hotspots zijn met de investeringen van de laatste jaren beter bereikbaar geworden. Om door te kunnen groeien zijn echter verdere investeringen nodig en moet de onderlinge bereikbaarheid worden verbeterd. Het is noodzakelijk om per vervoerstype integraal de bereikbaarheidsproblematiek te onderzoeken en per locatie een bereikbaarheidsprofiel op te stellen. We kijken hierbij ook naar de bereikbaarheid van campus Heijendaal, de International School en de WUR voor zover dit nog niet is gedaan binnen de regionale mobiliteitsstudie die in oktober is gedaan. Ondertussen worden er al concrete acties uitgevoerd zoals station Presikhaaf als deelfietsproject.

• *Programma: Shared facility center IPKW*

In het Shared Facility Center worden technische faciliteiten en apparaten gedeeld, maar worden tevens nieuwe 'state of the art' technieken aangeboden, zoals gereedschappen, machinerie,

meetinstrumenten en test- en labruimtes. Daarnaast ontmoeten en werken stakeholders (onderwijs, onderzoek, overheid en ondernemers), werkzaam binnen de maak- of creatieve industrie of binnen de energie- en/of mobiliteitssector, samen binnen het center.

- *Living Lab: Dutch Energy Week*

Dutch Energy Week is een festival waar de energietechnologieën in Arnhem getoond worden aan het publiek. Er worden lezingen gehouden en producten getest en getoond. Het festival haakt in eerste instantie aan op bestaande festivals als Innovate of Summerlab en initiatieven van onderwijsinstellingen die in 2018 in Arnhem plaats zullen vinden. Voor de organisatie wordt een organisator aangesteld, en zullen er kosten worden gemaakt voor locatiehuur, promotie, sprekers ed.

2.2 Icoonprogramma Bruisende binnensteden aan de rivier

Arnhem en Nijmegen vormen de motor van de regionale en provinciale economie.

Levendige binnensteden zijn hiervoor essentieel. De stad als plek voor ontmoeting en innovatie. Aantrekkelijke plek voor jonge en talentvolle mensen. Stedelijke voorzieningen zoals detailhandel en het culturele aanbod dragen bij aan de aantrekkelijkheid, niet alleen voor inwoners van stad en regio, maar ook voor mensen in een groter gebied, dat zich uitstrekt tot in Duitsland. Jaarlijks trekken de binnensteden van Arnhem en Nijmegen zo'n 25 miljoen bezoekers.

Arnhem en Nijmegen kennen veel vergelijkbare opgaven, zoals het omgaan met de krimp en transitie van meer hybride vormen van retail in het winkelbestand en het creëren van woon- en werklocaties in de binnensteden. De steden willen de potenties van beide binnensteden vergroten langs 5 programmalijnen (in een gefaseerde aanpak van 2-4-10 jaar)

1. Benadrukken complementariteit, versterken van het onderscheidende vermogen en aanbod aan voorzieningen: cultureel klimaat met bovenregionale uitstraling
2. Het versterken van het ondernemerschap in de beide steden
3. Het (verder) versterken van de relatie tussen de rivier en de binnenstad en haar groene omgeving met prioriteit voor Waalfront, Valkhofkwartier (Nijmegen) en Bestuurskwartier, Rijnoud (Arnhem)

4. Het versterken van de relatie tussen het station en de binnenstad, als logische onderdelen in plaats van barrières
5. Transformatie van place to buy (winkelen) naar place to meet (ontmoeten, beleven en verblijven)

Programma in beweging

De programmalijnen bieden voldoende houvast voor de wijze waarop de beide binnensteden zich willen ontwikkelen en profileren, in samenhang met en soms juist onderscheiden van elkaar. Een erkenning daarvoor is de nominatie van de beide steden op de shortlist van Platform 31 voor verkiezing Beste Binnenstad van Nederland (top 5). Als goede samenwerkingspartners hebben we elkaar bij de jury aanbevolen.

In het versterken van de complementariteit is mooie voortgang geboekt in de samenwerking op het gebied van cultuurbeleid en - programmering. In opdracht van de gemeenten Arnhem en Nijmegen heeft bureau LAGroup onderzocht wat de mogelijkheden en kansen zijn voor een intensievere samenwerking op cultureel gebied. Daaruit blijkt dat er volop kansen liggen. Arnhem en Nijmegen gaan hun samenwerking versterken om tot een nog breder en gevarieerder cultureel aanbod te komen van voorstellingen, concerten en evenementen. De culturele netwerken van beide steden hebben hiertoe onlangs een intentieverklaring getekend.

De afgelopen tijd is veel geïnvesteerd om te komen van een 'place to buy' naar een 'place to meet'. Van shoppen naar beleven. De 'markt' trekt aan. Dit leidt tot veel nieuwe initiatieven, ideeën en experimenten.

Er is veel aan fysieke ontwikkelingen gedaan: transformaties van kantoren naar wonen. De ontwikkeling is naar minder retail, maar de kernwinkelgebieden die over blijven moeten bijzonder zijn. Meer woonvormen en ook maatschappelijk programma toegevoegd.

Urgentie en ambities 2018

Voor de komende periode zijn de volgende punten van belang.

- Er is voldoende reden om koersvast door te gaan op de ingeslagen weg. De opgaven zijn nog steeds urgent. Daarbij blijven de vijf programmalijnen nadrukkelijk centraal staan als kapstok voor de projecten waar we ons op richten.
- Qua verbreding zien we de komende periode (nog) meer aandacht voor partnership en co-makenschap rond het uitvoeringsprogramma en de projecten die vanuit de investeringsagenda vorm krijgen.
- In de focus van het programma zien we naast fysieke investeringen een verbreding en verrijking naar de softwarekant. Dit houdt in allerlei zaken die de bewoner en gebruiker aangaan:
 - Er wordt gekeken naar de vragen en wensen van de toekomstige bezoeker, 'belever', bewoner, retailer en ondernemer
 - Als er meer bewoners komen, vraagt dat dan andere voorzieningen?
 - Van 'shoppen' naar 'beleven' vraagt om een ander soort ondernemer- en gastheerschap. Hier worden ook de ROC's bij betrokken. Samen met de ROC's (opleidingen voor retailer) doen we pilots om te kijken wat voor retailer je in de toekomst nodig hebt.
- Het icoonprogramma heeft ondanks zijn gerichtheid op de binnensteden van Arnhem en Nijmegen nadrukkelijk van belang voor de regio. Bezien vanuit de human capital agenda's en uit oogpunt van voorzieningen. De binnensteden hebben een belangrijke werkgeversrol. Een vitale binnenstad stad levert meer werk op voor de stad én de regio. Ze biedt de inwoners van de regio aantrekkelijke en aanvullende voorzieningen op het eigen aanbod. Het regionale aspect speelt dus mee in verschillende programmalijnen.
- In de nabije toekomst worden er tevens een aantal fysieke projecten verwacht (bijvoorbeeld gastvrije garages).
- Nog nadrukkelijker dan voorheen zullen de beide binnensteden investeren in de directe relatie met de rivier en de (hoogwaterveilige) inrichting van de kades, als verblijfsgebied voor recreatie en toerisme.

Doorkijk naar projecten

Vanaf 2018 werken we in het kader van dit icoon onder meer aan de volgende projecten. Een totaaloverzicht van de projecten met vindt u in de tabellen achter in deze investeringsagenda.

Arnhem

- Ver-/nieuwbouw Museum Arnhem
- Herinrichting hoge Rijnkade
- Naar boven halen Jansbeek op het Gele Rijdersplein
- Samenwerking BIS-instellingen (Landelijke Culturele Basisinfrastructuur) in Lauwersgrachtalliantie

Nijmegen

- Vergroening oostelijke Waalkade
- Vestiging Informatiecentrum WO II
- De Vereeniging
- Waalpromenade
- Nymakwartier

2.3 Icoonprogramma Slimme duurzaamheid

Binnen het Icoonprogramma Slimme duurzaamheid werken we aan zowel economische als duurzaamheidsdoelen. Het streven is extra banen creëren en energieneutraal worden. De regio Arnhem-Nijmegen is een proeftuin waar duurzame technieken kunnen worden uitgetest en ook opgeschaald. De 1,5 miljard euro die jaarlijks wordt besteed aan energie, kan uiteindelijk meer aan de regio Arnhem-Nijmegen ten goede komen.

Het icoonprogramma hanteert duurzaamheidsdoelen voor 2030, die in overleg met het PFO Duurzaamheid worden uitgewerkt. In 2030 moet circa de helft van het totale energieverbruik bespaard dan wel duurzaam zijn opgewekt, wijken moeten van het aardgas af en er moeten duurzame warmtebronnen komen. In 2050 moet de economie circulair zijn en het vervoer moet

slimmer en nog schoner worden en zoveel mogelijk geëlektrificeerd worden. In 2030 moet het restafval in 2030 50% zijn verminderd tov 2016.

Binnen het programma zijn drie programmalijnen gedefinieerd:

1. Energietransitie
2. Duurzame Mobiliteit
3. Circulaire Economie

Programma in beweging

In 2016-2017 zijn de eerste projecten in uitvoering gegaan, waaronder de Regionale Routekaart Energietransitie, Studies Warmtenet, organisatie voor EU Green Capital 2018, regionale inkoop van duurzame energie, start Clean Mobility Center, Procesregisseur Engieterrein, procesregisseur Circulaire economie, Vervoer over water in Renkum, Velo-city en de Innovatiewerkplaats Duiven.

Regiogemeenten hebben een gezamenlijke energie inkoop ingezet en werken hard aan een gezamenlijke Routekaart.

Eén van de successen dit jaar was het afsluiten van een gezamenlijk contract voor de levering van duurzame elektriciteit bestemd voor gemeentelijke voorzieningen (gebouwen, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties en gemalen). De elektriciteit moet duurzaam en hernieuwbaar worden opgewekt door binnen 5 jaar in de regio in nieuw te realiseren installatie. Vrijwel alle gemeenten in de regio doen mee. In juli 2017 is de regionale aanbesteding duurzame elektriciteit succesvol afgerond. Op 1 januari 2018 start de levering van groene energie en gekoppeld aan het creëren van nieuwe opwek in de regio.

Veel van de in december 2016 geformuleerde projecten zijn al in uitvoering. Naast de regiobrede projecten elektriciteitsinkoop en de routekaart, ook projecten van Arnhem, Nijmegen en omliggende hubs in Renkum, Duiven en Lingewaard. Nieuwe projecten zijn in beeld waarbij er steeds meer wordt samengewerkt bv: voorbereiding OV-concessie, Rijnlijn Arnhem-Wageningen, verdere uitwerking van de Routekaart, Circulaire Economie agenda.

Regiogemeenten, KIEMT en The Economic Board werken aan een voorstel voor meer samenhang binnen de regio in de Circulaire Economie: het regionaal plan Circulair Arnhem Nijmegen, waar de regio in overleg kan gaan met fondsenwerfers. Er kunnen zodoende meer financiële middelen opgehaald worden om het plan uit te voeren, en daarnaast worden belemmerende obstakels weggenomen. Het huidige programma De Groene Hub wordt verbreed naar regiobrede opgaven

De regio Arnhem Nijmegen heeft één van de duurzaamste OV-concessies van Nederland. Het verder verduurzamen van het OV is een belangrijk thema in onze regio. De nieuwe aanbesteding van de concessie in 2023 biedt kansen om onder andere innovatie te stimuleren, nieuwe technieken te introduceren, de luchtkwaliteit in de regio te verbeteren, de economie te versterken en bij te dragen aan klimaatdoelen.

De gemeenten Wageningen, Renkum en Arnhem hebben samen met de provincie Gelderland het initiatief genomen voor een hoogwaardige en duurzame busverbinding tussen de internationale hotspots Arnhem CS en Wageningen University & Research (WUR), de Rijnlijn. Voor de regio is dit een kans om onze regionale technieken in de praktijk aan Europa te laten zien.

Urgentie en ambities 2018

- De regio Arnhem-Nijmegen heeft alle ingrediënten voor een succesvolle transitie in huis: top-kennisinstututen, bedrijven die de koplopers zijn, betrokken inwoners en gemotiveerde bestuurders. **Inzet van deze belangrijke stakeholders, zoals kennisinstellingen, onderzoeksinstituten en bewoners is randvoorwaarde voor de opgave.**
- Het regeerakkoord, relevante programma's zoals het Nationale Investeringsagenda, het GEA en meer gebruik van Europese subsidies bieden kansen voor versterking. **De weg naar Brussel en het Rijk moet nog meer benut worden.** Via het zogeheten "boost" programma van de Radbouduniversiteit en contacten met de Europese Investeringsbank zijn er extra financieringskansen.

- **We nemen onze rol als overheden**, door het goede voorbeeld te geven met bijvoorbeeld eigen inkoop en verduurzaming van vastgoed. De overheid kan haar rol pakken als launching customer daarmee duurzame initiatieven een concurrentievoordeel geven. Ze kan ook hindernissen wegnemen, bij voorbeeld in de regelgeving door goed te lobbyen in Brussel en Den Haag, maar ook door goede afspraken te maken met Omgevingsdiensten. De overheid moet vooral richting geven en regie voeren, door actieve netwerken te versterken en te verbinden.

- **Observatie: meer synergie nodig**

Er zijn veel initiatieven, maar er is nog onvoldoende eenheid in beweging². De icoongroep ziet het voor zichzelf als uitdaging om tussen initiatieven en projecten verbanden te leggen, om daarmee:

- de slagingskans van projecten te laten toenemen
- meer zichtbaarheid te creëren
- meer ondernemers en maatschappelijke initiatieven aan te haken
- massa te maken.

Deze aanpak is nodig om de ambitieuze doelstellingen te halen.

- **Verbreiding naar regiogemeenten**

Juist dit icoonprogramma gaat alle regiogemeenten aan en heeft ook de kans op verbreding sterk in zich. Dat zien we vooral aan de betrokkenheid van het portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid in de Energietransitie. Er zijn ook nieuwe gezamenlijke opgaven op komst. Denk aan gezamenlijke vervanging van ons wagenpark en circulair inkopen en de verdere verduurzaming van het OV. De uitdaging is deze verbreding door te zetten, ook naar bedrijfsleven en kennisinstellingen, en daarbij ook te streven naar cross-overs tussen de programmalijnen. De economic board speelt hier een rol in via gesprekken met lokale ondernemersverenigingen.

² Uit het beraad van de Vakjury BT Awards voor de meest circulaire regio van Nederland: "De jury vond het beleid in de regio Arnhem Nijmegen sterk, maar miste de praktische uitvoering in de voorbeeldprojecten. De projecten hebben ze eerder gezien en ze misten de harde keuzes die de regio heeft gemaakt om te komen tot dit punt. Ook kregen ze het gevoel dat er een paar partijen heel goed bezig zijn, dat er zeker wel heel mooie dingen gebeuren, maar dat het nog niet echt een beweging van de hele regio is om de circulaire economie te omarmen en op dat punt de concurrentie dus net iets beter is beoordeeld".

Uitgangspunt daarbij is: "coalition of the willing"; er ontstaan wisselende coalities rondom de diverse onderwerpen en projecten.

- **Bredere samenwerking is in dit icoonprogramma al vanzelfsprekend aan de orde vanwege samenhang met Rijks- en provinciale ambities.** Zo spelen het Gelders Energie Akkoord (GEA) en de door IPO, VNG en Unie van Waterschappen aan het kabinet aangeboden investeringsagenda "Naar een duurzaam Nederland" over energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie een nadrukkelijke rol. Onderdeel van die investeringsagenda is het aanbod om landsdekkend regionale energiestrategieën (RESSen) en grondstofstrategieën op te stellen.
- **De Energietransitie gaat stapsgewijs.** Om in het kader van de Investeringsagenda ook zichtbaar te maken dat we alle zeilen moeten bijzetten om de transitie te doen slagen, delen we in de regio initiatieven en projecten die zich aandienen. Daarmee ontstaat ook een steile leer- en verbetercurve. De projecten kunnen gericht zijn op: onderzoeken, ontwikkelen, uitrollen/uitvoeren, aanbesteden en organiseren.
- **Verbinding en governance**
In het portefeuillehoudersoverleg Duurzaamheid van de regio wordt het icoonprogramma Slimme duurzaamheid afgestemd. In 2017 zijn daarbij ook verbinding en governance aan de orde geweest. Dit aan de hand van twee thema's:
 - De legitimiteit, de verhouding tussen inhoud (PFO, vooral op CO2-reductie gericht), programmering (Investeringsagenda, economisch doel) en verantwoordelijkheden.
 - De regionale organisatie, de (beperkte) ambtelijke capaciteit wordt uit de regiogemeenten en provincie geleverd. De Icoongroep Slimme Duurzaamheid is ingericht als coördinatiegroep voor de voortgangsbewaking van de projecten uit Investeringsagenda, alsook de voorbereiding van het PFO Duurzaamheid en de begeleiding van specifieke projecten zoals de regionale routekaart Energietransitie. De icoongroep sluit qua bemensing zoveel mogelijk aan bij bestaande overlevormen, zoals het klimaatberaad.

Doorkijk naar projecten

Vanaf 2018 werken we in het kader van dit icoon onder meer aan de volgende projecten. Een totaaloverzicht van de projecten vindt u in de tabellen achter in deze investeringsagenda.

- **Update regionale routekaart Groene Kracht**
In 2013 is door de stadsregio een routekaart opgesteld voor de regionale energietransitie: 'De Groene Kracht'. Nu is met cijfers van 2016, een update van die regionale routekaart in de maak.
- **Verdere verduurzaming OV-concessie**
De regio Arnhem Nijmegen heeft één van de meest duurzame OV-concessies van Nederland. Het verder verduurzamen van het OV is een belangrijk thema in onze regio. De nieuwe aanbesteding van de concessie in 2023 biedt kansen om innovatie te stimuleren en bij te dragen aan het realiseren van de klimaatdoelen, bijvoorbeeld door het verbeteren van de luchtkwaliteit.
- **Schone mobiliteit**
Waterstofelektrische mobiliteit kan bijdragen aan de energietransitieagenda door reductie van CO2 uitstoot naar zero emissie. We werken aan de totstandkoming van een waterstofvulstation in Arnhem ten behoeve van personenauto's om de verdere ontwikkeling en bredere toepassing mogelijk te maken. Hiermee stimuleren wij de aanwezige waterstofinnovatiebedrijvigheid in de regio.
- **Rijnlijn**
De gemeenten Wageningen, Renkum en Arnhem hebben samen met de provincie Gelderland het initiatief genomen voor een verkenning naar de behoefte aan een hoogwaardige en duurzame busverbinding (Rijnlijn) tussen de internationale hotspots Arnhem CS en Wageningen University & Research (WUR). Op basis van de verkenning zal worden bezien op welke wijze de bereikbaarheid van de WUR kan worden verbeterd.

Op het gebied van circulaire economie zijn diverse projecten nog in voorbereiding. Hierover zijn op dit moment nog geen concrete investeringsafspraken gemaakt. De volgende projecten zitten nog in de pijplijn:

- Reststromen uitwisseling op bedrijventerreinen
- Een Kenniscentrum Circulaire Economie voor bedrijven
- Bioraffinage bij ARN en Albert Heijn (limoneem uit sinaasappelschillen)
- Next Garden Growth & Carbon Cycle Synergy
- Arnhem IPKW Circulair
- Uitvoeringsplan Circulair Arnhem Nijmegen, incl. Regionale Grondstoffenstrategie
- Verdere ontwikkeling Challenges van KPMG/Rabobank,
- De gezamenlijke investeringen in beeld voor Brussel. Het Euroforum congres op 17 mei 2018 is een mijlpaal. Dan is de lancering van initiatieven die de regio verder helpen. Rabobank (regio's Arnhem en Nijmegen) presenteren casussen.
- Circulair inkopen door regiogemeenten
- Circulair fietspad Zevenaer

Investeringsagenda stedelijk netwerk Arnhem Nijmegen 2018-2019

		Investerings in uitvoering/gerealiseerd <i>(investeringsagenda 2017-2018)</i>	Nog te realiseren investeringen <i>(investeringsagenda 2017-2018)</i>	Nieuwe investeringsvoorstellen <i>(investeringsagenda 2018-2019)</i>	Investeringsvoorstellen in voorbereiding <i>(toekomstige investeringsagenda's)</i>
Icoonprogramma Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health & Energy		7.080.000	1.625.000	10.213.500	8.805.000
Icoonprogramma Slimme Duurzaamheid		16.177.859	460.000	3.215.000	47.171.000
Icoonprogramma Bruisende binnensteden aan de rivier		27.032.757	15.400.000	10.546.000	16.150.000
Totaal:		50.290.616	17.485.000	23.974.500	72.126.000

Icoonprogramma Ruimte voor werk, kennis en innovatie in Health & Energy

Programma/Project/Initiatief	Investerings in uitvoering/gerealiseerd (investeringsagenda 2017-2018)	Nog te realiseren investeringen (investeringsagenda 2017-2018)	Nieuwe investeringsvoorstellen (investeringsagenda 2018-2019)				Investeringsovereenkomsten in voorbereiding (toekomstige investeringsagenda's)
			Arnhem	Nijmegen	Provincie	Derden	
	Totaal	Totaal					Totaal
Programmalijn 1: Versterken van innovatieve kennis- en werklocaties							
Verbeteren bereikbaarheid Heijendaal	1.300.000						
Opwaardering Station Heijendaal Nijmegen				2.000.000	5.000.000	1.000.000	8.000.000
Opwaardering Station Presikhaaf Arnhem							ntb
ICT-bereikbaarheid hotspots Health en Energy							ntb
ICT-infrastructuur regio Arnhem-Nijmegen.	30.000						
Arnhem Studiestad	90.000						
Programma Hotspots Energy							
* Financiering Generation E	430.000						
* Verkenning versterking locaties Hotspots Energy + businessgenerator	130.000						
* Organisatie							
* Human Capital	245.000	100.000					
* Bereikbaarheid (visie campussen bereikbaarheid onderling)			25.000		50.000	25.000	100.000
* Ruimtelijke kwaliteit (arnhems buiten, han en larenstein)			50.000		200.000	45.000	295.000
* Programma (shared facility ipkw)							5.000.000
* Living Lab (han en larenstein)			50.000		193.000	18.500	261.500
Programma versterken Health en Hightech							
* Health deal	0						
* Financiering toekomst bestendig fonds Health	1.000.000						
* Aanpak Health (Parkinson / Verily)	760.000						
* Business Generator Health & High Tech	1.200.000						
* Ruimtelijk-economische verkenning Novio Tech Campus	100.000						
* Acceleratieprogramma Health (Rockstart)	600.000						
* Stimuleren ondernemerschap (Briskr en PPDC)	575.000	575.000		50.000	35.000	175.000	260.000
* Kennisdrager (haalbaarheidsstudie CITC)					75.000	85.000	160.000
* Talentontwikkeling		300.000			56.000	56.000	112.000
* Faciliteiten en ruimtelijke kwaliteit (onderzoek)				60.000			60.000
* Marketing & acquisitie					50.000		50.000
* Clusterregisseur en dynamische clusterversnellingsaanpak				100.000	200.000		300.000
* Valorisatie en implementatie health innovatie							956.000
Programmalijn 2: Versterken innovatieve netwerken en bedrijvigheid							
Verbeteren digitale promotie regio AN							211.000
Profilering stedelijk netwerk	70.000	30.000			100.000		100.000
Evenementen Health & Energy (o.a. Innovate, Dutch Energy week)	400.000	220.000			100.000		500.000
Programmalijn 3: Human Capital							
Start-up Nijmegen (basis op orde)	300.000						
Start-up Arnhem (basis op orde)	50.000						
Programmalijn 4: Ondernemerschap							
Stimuleren ondernemerschap minimodules							ntb
Kracht Rijk van Nijmegen 2025		200.000					
Totaal	7.280.000	1.425.000	125.000	2.210.000	6.374.000	1.404.500	10.213.500
							8.805.000

Icoonprogramma Slimme Duurzaamheid

Programma/Project/Initiatief	Investerings in uitvoering/gerealiseerd (investeringsagenda 2017-2018)	Nog te realiseren investeringen (investeringsagenda 2017-2018)	Nieuwe investeringsvoorstellen (investeringsagenda 2018-2019)					Investeringsvoorstellen in voorbereiding (toekomstige investeringsagenda's)
	Totaal	Totaal	Arnhem	Nijmegen	Provincie	Derden	Totaal	Totaal
Programmalijn 1: Energietransitie								
Duiven innofase innovatiewerkplaats		460.000						
Duiven innofase energieinfra fase 2								ntb
Routekaart energietransitie fase 2					300.000		300.000	300.000
Aardgasvrije wijken Arnhem			250.000		250.000	275.000	775.000	
Aardgasvrije wijken Nijmegen								220.000
Conferenties Green Capital	2.440.100							
BEPOSITIVE verduurzaming bedrijventerreinen								150.000
Aardgasvrije wijken Wijchen								21.000
Haalbaarheidsstudie warmtenet tak 2 en 5	80.000							
Warmtenet Nijmegen tak 2 en 5								4.520.000
Warmtenet Nijmegen verduurzamen bronnen				50.000	100.000	170.000	320.000	
Hout van de Wolfskuil Nijmegen								105.000
Landschapsplan Lingezege								ntb
Regio Ruimteateliers								50.000
Rivierklimaatpark Ijsselpoort								ntb
Bedrijventerreinen energieneutraal								
Geothermie								3.600.000
Slimme Waalkade								15.000
Waterkrachtcentrale Driel								ntb
Bedrijventerrein de Beemd								ntb
Investering open warmtenet Arnhem Noordtak								7.000.000
Gezamenlijke energieinkoop	80.000							
Programmalijn 2: Duurzame Mobiliteit								
Clean mobility centre (CMC)	837.000							300.000
Trolley 2.0 Arnhem (interreg)	8.700.000							
Trolley 2.0 pilot								ntb
Waterstof huisvuilwagen								ntb
Zero-Emissie/schone trucks								ntb
Generation M accelerator								450.000
Uitbreiding stadsdistributie in de regio fase 2								ntb
Stimulering waterstof mobiliteit	1.110.000							
Stimuleren Waterstofmobiliteit (subsidieregeling t.b.v personenauto's)			650.000		600.000		1.250.000	
Binnenvaart								ntb
Rijnlijn Arnhem Wageningen								ntb
Gezamenlijke vernieuwing wagenpark								50.000
Nieuwe aanbesteding OV regio AN								ntb
Verwarmd fietspad Renkum					570.000		570.000	
Hydrova	714.000							
Projectorganisatie duurzame mobiliteit	120.000							
Coederenvervoer en logistiek	50.000							
Binnenstadsvervoer Nijmegen	0							

Vervolg Icoonprogramma Slimme Duurzaamheid

Programma/Project/Initiatief	Investerings in uitvoering/gerealiseerd (investeringsagenda 2017-2018)	Nog te realiseren investeringen (investeringsagenda 2017-2018)	Nieuwe investeringsvoorstellen (investeringsagenda 2018-2019)					Investeringsvoorstellen in voorbereiding (toekomstige investeringsagenda's)
			Totaal	Totaal	Arnhem	Nijmegen	Provincie	
Programmalijn 3: Circulaire Economie								
IPKW circulair								ntb
Weg met de wegwerpeconomie (de Liemers)								90.000
Kenniscentrum Circulaire Bedrijven en bedrijventerreinen (EFRO aanvraag)								500.000
Bio-LNG op InnoFase								ntb
Investering in beeld: Circulaire Economie								ntb
Yes we CAN: Uitvoeringsplan circulaire economie regionale grondstoffen								ntb
Bioraffinage bij ARN								
Challenge KPMG Rabobank								ntb
Next Garden Growth & Carbon Cycle Synergy								24.800.000
Circulair inkopen								ntb
Renkum, vervoer biomassa over water	1.740.000							
RvN Circulaire Economie procesbegeleider	200.000							
Procesbegeleider Engie - De groene Delta	106.759							
Totaal	16.177.859	460.000	900.000	50.000	1.820.000	445.000	3.215.000	47.171.000

Icoonprogramma Bruisende binnensteden aan de rivier

Programma/Project/Initiatief	Investerings in uitvoering/gerealiseerd (investeringsagenda 2017-2018)	Nog te realiseren investeringen (investeringsagenda 2017-2018)	Nieuwe investeringsvoorstellen (investeringsagenda 2018-2019)					Investeringsvoorstellen in voorbereiding (toekomstige investeringsagenda's)
			Totaal	Totaal	Arnhem	Nijmegen	Provincie	
Programmalijn 1: Versterken complementariteit binnensteden Arnhem en Nijmegen								
Nijmegen: WO II Portal Lindenbergh				300.000	300.000		300.000	900.000
Nijmegen: De Vereniging				3.800.000	4.000.000		400.000	8.200.000
Nijmegen: Samenwerking Musea en cultuur Valkhofkwartier								ntb
Arnhem en Nijmegen: culturele samenwerking			12.000	12.000	12.000		10.000	46.000
Slag om Arnhem Paviljoen	1.923.000							
De Bastei, archeologische vonsten	2.600.000							
Restauratie Valkhofburcht muren vooronderzoek	125.000							
Samenwerking musea Nijmegen	50.000							
Procesbegeleiding en ondersteuning Lauwersgrachtalliantie	200.000							
Ver-/nieuwbouw Museum Arnhem		11.000.000						
Programmalijn 2: Versterken van het ondernemerschap in de binnensteden								
Arnhem en Nijmegen: Gevelfonds; stimulatieregeling vastgoedeigenaren								< 400.000
Nijmegen: Transformatie Intersport - Bloemerstraat								800.000
Arnhem: Smart Data								ntb
Ondernemersfonds stichting Platform Binnenstad Arnhem	950.000							
Legal Valley	180.000							
Programmalijn 3: Versterken van de relatie tussen de rivier, de binnenstad en de groene omgeving								
Nijmegen: Waalpromenade (incl dijkverzanding)								ntb
Nijmegen: Brug Waalhaven								ntb
Nijmegen: Nymakwartier kwartiermaker				75.000	75.000			150.000
Arnhem: Herinrichting hoge Rijnkade (incl. kadeversterking)		100.000					1.200.000	1.200.000
Nijmegen: Vergroening Waalkade Oost		3.800.000						
Kwaliteitsverbetering verblijfsklimaat en herinrichting Roermondsplein fase 1	3.700.000							
Kwaliteitsverbetering Verblijfsklimaat en herinrichting Roermondsplein fase 2	1.000.000							
Haalbaarheidsstudie herontwikkeling hoge Rijnkade	100.000							
Voorbereiding restauratie Hugo Grotius Rijnkade Arnhem	50.000							
Geluidsscherm Waalfront	618.000							
Behoud Honigcomplex	50.000							ntb
Programmalijn 4: Versterken van de relatie tussen de stations en de binnensteden								
Nijmegen: Realisatie westelijke stationsentree CS (perrontunnel en omgevingsdomein)								< 12.500,000
Nijmegen: Stationshal, wachtvoorzieningen bus, fietsenstallingen oostzijde & openbare ruimte								ntb
Aanlooproutes binnenstad	843.759							
Onderzoek en VO station Westzijde en Oostzijde	75.000							
Programmalijn 5: Transformatie van de binnensteden van 'place to buy' naar 'place to meet'								
Arnhem: Jansbeek bovengronds Gele Rijdersplein			25.000		25.000			50.000
Nijmegen: Transformatie ringstraten Vlaamse Gas								1.500.000
Arnhem: Herontwikkeling Prinsenhof								ntb
Nijmegen: Restauratie Valkhofmuren								900.000
Nijmegen: Aansluiting Valkhof - Buchtstraat		500.000						
Nijmegen: Herstel historische toegangswegen binnenstad - haalbaarheidsonderzoek								50.000
Investeringsregeling panden	600.000							
Binnenstad van de Toekomst	717.000							
Transformatie Bloemerstraat	200.000							
Transformatie Hertogstraat	300.000							
Framy Bottelstraat	6.750.998							
Transformatie Gele Rijdersplein	2.000.000							
Transformatie Korenkwartier	4.000.000							
Totaal	27.032.757	15.400.000	37.000	4.187.000	4.412.000	1.910.000	10.546.000	16.150.000

